

Maltese) ennek a három fajnak a vegyülete, bizalommal, ragaszkodással és szeretettel viseltetnek az angolok iránt. Erre a szeretetre különben rá is szolgálnak az angolok, kik viszont nagy tiszteletben tartják a bennlakók szokásait. E tekintetben fölösleges többet mondanom annál, hogy a maltaiak számos ünnepnapjain épen úgy díszbe oltözik az angol rendőr, mint vasárnapokon, a katonák is fölteszik ilyenkor az ünnepi sisakot és nem tartanak fegyvergyakorlatokat.

A műveltséget is átültették az angolok erre a szigetre. A kaszárnyák mellett egymást érik az angol szakiskolák, a hol a maltai anyanyelvű ifjak az olaszon kívül teljesen megtanulnak angolul is. Ugyancsak ezen iskolák növendékei nap-nap után megjelennek a játszótéren, a hol órák számra a legnagyobb szenvedőlylyel gyakorolják magukat a különféle labdajátékokban.

A mit az ágyúk meg nem hódíthattak, az a labdák számára maradt vissza. És ezek nagyszerűen megoldották hivatásukat. A játékokkal az angol szokások is otthonosak lettek Maltában. A szokásokban egybeolvadt Malta örökre odatapadt az anyaállam testéhez, a honnan azt többé leszakítani nem lehet.

A brit szigetekről tehát büszkén gondolhatnak Malta szigetére. Ebben a sziklafészekben Anglia ura lett a Földközi-tenger közepének. Innen örökdik ő az ő nagyforgalmú keleti és déli vízi útjai fölött.

(Vége következik.)

Kaposvár.

BEKSICS IGNÁCZ.

EGY ÚJ KISÉRLET A NEVELÉSI GYAKORLAT TERÉN.*

A művelődési «korszakok» eszméje a nevelésben, melyet elsőbben Ziller fogalmazott s később dr. Rein a jeni pädagogiai seminariumban gyakorlatilag is alkalmazott, korántsem ismeretlen azok előtt, kik a nevelési teoriákkal némileg ismerősek. Ez idő szerint azonban az eszme gyakorlati alkalmazásában, [úgy látszik, az Egyesült-Államokat illeti az orosz-lánrészt. Az eszme lényegé röviden a következőkbe foglalható össze: Minden gyermek fejlődése folyamában magának az emberi nemnek fej-

* A new-yorki «Forum» című haviszemle 1896. évi novemberi számában Buck Gertrud érdekesen írja le látogatását a Michigan-állam Detroit nevű városában fekvő tanítóképző-intézet gyakorló iskolájában és észleleteit az ott alkalmazott sajátos nevelési rendszerről. A cikknek, melyre Kármán Mór figyelmeztetett, lényegét érdemesnek tartjuk t. olvasóinkkal ezennel megismertetni. Szerk.

lódésfolyama ismétlődik ; a gyermek nevelésrendszerének tehát, a meny-nyire csak lehetséges, az emberi nem művelődésének fejlődésfokozatait kell követni.

A detroiti tanítóképző-intézet igazgatója azonban, Miss Scott, ki a legkevésbé sem orthodox herbartista, sok tekintetben eltér a német iskolákban alkalmazott «művelődési korszakos» rendszertől s az ő rendszerének általános jellemzése gyanánt elég legyen e helyen annyit mondanunk, hogy az ő rendszerében az egyetemes művelődéstörténelem bizonyos korszakai szempontjaikkal és vonatkozásaikkal egyetemben képezik bizonyos nevelési fokozat magvát vagy középpontját, megkülönböztetve tőle az összes többi tulajdonképeni tantárgyakat.

A rendszer Miss Scott vezetése alatt, Detroit város egyik rendes népiskolájában négy év óta van életbe léptetve s ha mai nap a rendszernek a kísérletnél nem tulajdonítunk is nagyobb fontosságot, az mégis megérdemli figyelmünket, bármi legyen egyébiránt véleményünk a művelődési-korszakokra támaszkodó nevelési rendszer philosophiai józanságáról. Miss Scott azt hiszi, hogy a gondjaira bízott gyermekek tanulmányozásából eléggé bebizonyult, hogy a gyermeki elmének az iskolázás ideje alatt való fejlődése és a művelődéstörténelem különböző fokozatai között, bár igen rugalmas megegyezés, de megegyezés mégis létezik. S ez a tanulmányozás adta meg a rendszer általános tervezetét és részleteit.

A rendszer általános tervezetét legjobban megismertethetem, ha leírom Miss Scott iskolájában tett látogatásomat. Az iskola a városnak leginkább német, orosz és lengyel bevándoroltaktól lakott részében van, gyér benszülött amerikai és néger lakossággal, — az efféle kísérletekre bizonyára a legkevésbé reményekkel bízható terület.

Az első évben az 5—6 éves fiúk *Hiawatháról*, a kis indián firóul szóló mesékbe vannak elmerülve, ki a civilisatio nomád korszakának tipikus képviselője gyanánt tekinthető. A tanító mindennap elmond egy történetet *Hiawatháról*, újat vagy régít ismét, elmondja, hogy *Hiawatha* milyen volt, miféle házban lakott, mit evett, hogyan ruházkodott, mit tanult az ő erdőiskolájában, hogyan lőtte meg az őzet, hogyan csinált csónakot; elmondja, micsoda állatokat, növényeket ismert, szóval majd mindent, mi az ő mindennapos életére vonatkozhatott és pedig a gyermeki szívnek oly kedves részletességgel s kicsinyességgel. Ezek a történetkék igen rövidek s egyszerűek s gyakran alig tartalmaznak egy fél tuczat mondatot. Pl. az első reggel, midőn az iskolát meglátogattam a mese arról szólt, hogy *Hiawatha* hogyan ment egyedül, büszkén az erdőbe, kezében az íjjal és nyíllal, melyeket *Yágo* csinált neki (az íj és nyíl készítéséről szóló mese, s hogy *Yágo* madarak és a mókus mit beszéltek *Hiawathának*, már megelőzőleg elmondat-

tak) s a nyúl hogyan ugrott föl előle s kérte a kis vadászt «ne lőjj meg engem Hiawatha!»

Midőn a tanító lelkesedve s kedves részletezéssel a történetkét elmondta, a főbb tényeket kérdezősködések által megállapította, végül egy önkényt ajánlkozó gyermek elmondta az egész mesét, midőn a tanító gondosan ügyelt, hogy az események sorrendje pontosan meg legyen tartva. Ekkor az olvasmányi leczke következett, mely nagy írott betűkkel írott s a táblára fölfüggesztett következő sorokból állott:

«És a nyúl az útból
Félreugrott;
S mondá a kis vadásznak:
«Ne lőjj meg engem Hiawatha!»!

A gyermekek ily módon azt olvassák, a mit az események sorrendjében a mese nekik elmondott; de ezen az alapon képesek bármelyik külön kiválasztott sort is elolvasni — pl. azt «ne lőjj meg engem Hiawatha!» — s a többitől megkülönböztetni; s teszik ezt első sorban az események ismert sorrendjéből folyólag, továbbá az egyes versszakok általános alakjával való ismeretségük következtében, bármily helyzetet foglaljon is el az a táblán. Hasonló módon képesek a versben bármelyik szót pusztán látásból fölismerni s később azt elszigetelve a táblán külön is megkülönböztetni. A szavak identifikálása után folytatólag a gyermek a betűkhöz jut, épen úgy, mint a régi «szó-módszer» szerint s megismeri az «ny», «ú» és «l» betűket, de, csak miután a «nyúl» szót már régóta képes volt bármily egyéb ismeretlen szövegben is megismerni s abban megkülönböztetni s Hiawatháról egy olyan fejezetet olvasni, minőt felebb idéztünk. Az olvasmányi leczke után a tanulók helyeikre mennek s kártyapapírból kimetszenek «három nyulat» s végül lágy agyagból egy esetlen, de néha egészen tetszetős nyulacsskát mintáznak.

Ezalatt egy más osztályban mese folyik a nyúlnak különböző páros részeiről — szemeiről, füleiről, állkapcsairól, elő és hátsó lábairól stb. A tanulók nagy érdeklődéssel csoportosulnak egy nagy fotográfia körül, mely Tizian «a nyúl madonnája» című képét ábrázolja s aztán mindegyik siet, hogy a híres nyulacsának egy kicsi másolatát papírból, ama rajz után kivágja, melyet e czélből a tanító mindegyik részére előre egy-egy darab papirosra megrajzolt. A szobában szertesórvá a gyermekek által készített agyagmintákat és rajzokat látunk, melyek a tanulás minden ágazatait a mai napig terjedőleg illusztrálják; tjak és nyílak, minők Hiawatháéi voltak; egy bábu, melyet a gyermekek indiánnak öltöztettek föl, épen oly ruhában, mint a leírás szerint Hiawatháé volt. Egy másik bábu jelenkori amerikai fiú gyanánt van felöltöztetve, de ez

a gyermekek előtt félig sem volt oly becses s csodálatos, mint az a másik bábu. A falakon állatok és indiánok képei függenek; a fal hosszában elnyúló tábla egy részét Hiawatha életét és tetteit ábrázoló és a tanítótól készített igen ügyes rajzok borítják. «Mi a tanítás különös célja, ebben az osztályban?» — kérdeztem a tanítót. «Serkenteni a tanulók természetes érdeklődését az összes tények és tünemények iránt, melyek megfigyelésük alá jutnak; oktatni őket, hogy észleleteiket híven lemásolni is tudják; rokonérzelmet kelteni bennük az állati és növényi élet iránt; szoktatni őket, hogy bátrak (ne vakmerők) legyenek; túrni tanuljanak, kitartók legyenek — természetesen mindez csak hozzáadás a rendes tanulmányokhoz» — válaszolta a tanítónő. «Hiawatha a gyermekek hőse s ők mindenben hozzá hasonlóak akarnak lenni, mely vágy serkentőleg, ösztönzőleg hat rájuk minden irányban.»

A szomszédos tanterem *Kablu*-nak, egy régi árjatorzsbeli kis fiúnak volt szentelve, ki — a mint a gyermekektől elmondott meséből értesültem — egy nagy szikla oldalához épített kicsi kunyhócskában élt s a hegyoldalon apja juhait legeltette. Neki minden reggel már napfölkelte előtt a család többi tagjaival együtt föl keltett kelni s akkor valamennyien körüálltak egy nagy lapos követ, melyen atyjuk két száraz fadarab összedörzsölésével tüzet csinált s a fölkelő naphoz imádkozott. A gyermekek szintén megkísértik ily módon tüzet csinálni. Építenek olyan kunyhócskát, melyben *Kablu* lakott s agyagból az övéihez hasonló edénykéket csinálnak. Megtanulják, hogyan kell a juhot őrizni, legeltetni s egy kis árja bábu számára olyan ruhákat készítenek, minőket *Kablu* viselt. Ez osztályban az otthon eszméjének a tanulók elméjébe való bevésésére fektetnek súlyt s a szent család képei mindenütt láthatók a falakon. A tanító arról világosított fel, hogy ezek a képek semmiféle vallási vagy felekezeti jelentőséggel sem bírnak és tisztán csak a családi élet szép példáját ábrázolják. A gyermekek kétségtelenül kedvelni látszóttak őket. Gyakran észleltem, hogy a gyermekek munkáikról föl-föltekingtetnek e képekre, és pedig az arcukon nyilvánuló oly gyönyörrel és meglelégedéssel, minőt felnőtteken is ritkán tapasztalhatni, midőn valami híres festményt szemlélnek. Ez osztályban a «*Kis Fauntleroy Lord*»-ról szóló mese szolgál a családi élet és szeretet eszméjének feltüntetője gyanánt és a gyermekek felöltöztetnek egy *Fauntleroy* bábút, mely a *Kablu* bábuval játszik, ily módon tüntetve ki a *Kablu* és korunk öltözködése közti különbséget. Minden ruha készítése közben a gyermekek pontos mérték után dolgoznak s a bábu felruházásának folyamata gyakran számtani lecke gyanánt is szolgál. Mint a *Hiawatha*-osztályban, itt is számos indián legendát élveznek s főként bőségben táplálkoznak a régi árja idők mythesaiból — «*Red Riding-Hood*», «*Cinderella*», «*Jack and the Beanstalk*», «*Jack the Giant-Killer*»,

«Sleeping Beauty» stb. lévén főforrásuk. E mesék anyagot szolgáltatnak a természettudományi ismeretek közlésére is, s pl. a «Sleeping Beauty»-ból tanulják meg a magvaknak, báboknak életét és fejlődését stb.

Ez osztályban a gyermekek egyuttal juhászok és gazdálkodók, épúgy, mint a Hiawatha-osztályban vadászok voltak. A tanév vége felé a gyermekek, ugyanez osztályban Dáriussal, a perzsa fiúval együtt katonának lesznek; Babylon városát építgetik a saját maguk készítette téglákból, megismerkednek a perzsa művészet jellemző színeivel és rajzolataival, szakértőkké válnak a katonai gyakorlatokban s megtelnek a katonai szellem három főtulajdonságának az «igazságosság, bátorság és kötelességtudás» szellemével, mely három szó az osztálynak kijelent mottóját is képezi. A perzsáknak a zsidókkal való érintkezése alkalmat nyújt a régi zsidó műveltségnek főbb körvonalaiban való megismertetésére s ama korszak eszméi megerősítésre lelnek az őket feltüntető ó-testamentomi történetek idézésében. A Perzsiában honos és előttünk is ismert gyümölcsök és virágok pedig anyagul szolgálnak a természetrajzi ismeretek közlésére.

A szomszédos osztály már Görögországig emelkedett. A falakon a régi görög művészetet feltüntető képek, domborművek és szobrocskák vannak elhelyezve. A belvederei Apolló, a milói Vénus, Diána, Mercur, Hébé, az alvó Ariadne, Aurora, Clytia, Niobe s egyéb képek és szobrok megtestesíteni látszanak a táblára felírt mottót «szép, igaz, jó». Midőn a terembe léptem, egy körülbelül 8 éves fiúcska Baucis és Philemon történetét mondta el, és pedig meglepő világossággal és szabatos phraseológiával; azután egy másik Rhoecus históriáját mesélte el s a gyermekek azt el is játszották, egy lányka adta a dryád szerepét, egy fiú Rhoecus-ét, egy másik adta a méhet, s még három-négy fiú Rhoecus játszótársa gyanánt szerepelt. Úgy találtam, hogy az elmondott mesék élő feltüntetésére, a mesék «eljátszása» az összes osztályokban kedvelt módszert képez. A gyermekek mindenféle szerepet képviselnek, bárminő élő és élettelen lényeket, épúgy mint emberi szerepeket. A természeti tárgyakat leginkább ezen a módon ábrázolják s ismerik meg. A kézügyességi munkát ebben az osztályban a görög bábu és a tanulóktól épített görög ház és görög templom képviselték. A táblán (görög betűkkel) görög szavak voltak írva, megismertetni, hogy Kleon hogyan írt; jelenetek voltak ott az Ilias-és Odysseiá-ból, Görögország térképe, továbbá olyan virágok, levelek, bogarak ábrái, melyeket a görögök különösen kedveltek, szintén ékesítették a táblát. A tábla egyik sarkában azonban hely jutott a következő feladat részére is: «Kleon öt éves korában ment először az iskolába, a hetvenötödik olimpiád harmadik évében. Hány éves volt Kleon a hetvenhetedik olimpiádban?» Más feladatok a gyermekektől épített templom oszlopainak és egyéb részeinek arányaival, területével és bizonyos

görög szobrok méreteivel foglalkoztak. Ez osztályban az «arányok» képezték a számoktatás főtárgyát.

Ezután következett a római szoba. Caesarnak, Ciceronak, a fiatal Augustusnak, római templomoknak, diadalíveknek s oszlopcsarnokoknak photographiái tűnnek rögtön a belépő szemébe. Az osztály jellem-typusa gyanánt szolgáló római fiúnak «Horatius» a neve s Macaulay «Horatius»-a, Regulus, Curtius, Cincinnatus és egyéb római hősokról szóló történetek és az Aeneis meséje képezik az osztály tananyagának irodalmi háttérét. A «törvényes hatalom» eszméje szolgál a tanulmányok ethikai alapjául s a légkör telítve látszik lenni a szilárd jellem és önmérséklet eszméivel, mely eszméknek a «római» szó megtestesülését képezi. Erős a katonai és a hazafias szellem s a lelkes tűz, melylyel a gyermekek az ó- és újkori hősokról szóló történeteket elmondják, mutatja a mély rokonszenvet, mely bennük a történetek által kifejezett szellem iránt él. Lehetőleg visszaidézik a római életet, annak különféle nyilvánulásai-ban, a házban, az iskolában, a templomban, az állami ipari és társas életet stb.

A következő tanterembe menvén, szinte nehéz volt lábaimról Róma minden porát lerázni; de öt percznyi időzés után a hűbériség és lovagiasság korában, feledtem mindent s csak az előttem folyó jelenetek foglalták el lelkemet. Mintegy tucztatnyi gyermek agyagból készült nagy domború mappa körül tolongott, melyet éppen most fejeztek be s mely Arthur király halálának színterét ábrázolta; a «kopár, sötét földszorost», melyen a kápolna romja állott, tetején az eltörött kereszttel s az egyik oldalon hegyek és a tenger, a másikon a tó, melyhez a kápolnától cikk-cakkos út vezet, melyet Sir Bedivere háromszor megfutott, míg végre Arthur király kardját kiüthette kezéből. Midőn a domború-mappa a gyermekek meglegedésére elkészült, egy nyolcz éves lány egy könyvet vett elő s felolvasta Tennyson-tól «Arthur király halála»-t. A legkisebb zajt vagy lélekzetvételt sem lehetett hallani a felolvasótól észrevehetőleg átértett felolvasás alatt s midőn a tanító egy másik fiút szólított fel, hogy a felolvasást folytassa, ez nyilvánvalólag ép annyi érzéssel és élvezettel olvasott fel, mint az előző felolvasó. A mesemondásban észrevettem, hogy majdnem folytonosan archaismusokat használtak a modern, inkább prózai kifejezések helyett, nem azért, mintha a gyermek az utóbbit nem ismerte volna egyenlő értékű gyanánt az előbbi helyett, mert olyan esetekben, midőn a tanító követelte a cserét, a tanulók rögtön képesek voltak arra, de egyszerűen azért, mivel az archaikus színezés bizonyos határozatlanul érezhető módon jobban látszott megegyezni a történet hangulatával. «Arthur király mondá» — mesélte lelkesen a kis fiú — : «Sisakomon át erős sujtást kaptam». «Mit értesz ezen : sisakomon át erős sujtást kaptam?» — kérdé a tanító. «Megütötték fejemet»

volt a gyermek kész válasza; de időbe került, míg e megzavarás után ismét vissza tudta magát képzelni a lovagias kor büvös körébe.

A lovagiasság korszakából tovább a renaissance feszült korszakába jutottam s Columbus volt a központi alak. A mennyiben e korszaknak egyik jellemző vonása a festészet ujjászületése, a tanterem falai tele voltak aggatva Michel Angelo, Raphael, Da Vinci, Correggio, Guido Reni s mások képeinek photographiáival. A gyermekek a legjobb forrásokból válogatott szemelvényeket olvasnak föl Columbus-ról, Copernicusról, Raleighről s Jeanne d'Arcról, mint a korszak főképviselőiről. Megismerkednek Spenser «Faerie Queene», továbbá Shakespeare néhány színdarabjának s Dante «Divina Commedia»-jának meséjével. A korszak a hajóépítés és templomépítés korszaka s ujjászületése a zenének, épügy, mint a képzőművészeteknek, a szemlélődésnek és a minden irányban való kísérletezésnek és a tudomány iránt való lelkesülésnek s nem csodálom, ha a tanulók többsége ebben az osztályban határozna el magát véglegesen arra, hogy a tanult vagy egyéb pályákra lépjen-e? Bármint legyen a dolog, vajjon ez osztály legyen-e fordulópon t a tanulók jövődő pályájára nézve, vagy ne, az tény, hogy ez intézetben való nyolcz évi tanulás után az év végi vizsga után huszonegy tanuló közül huszan mentek a középiskolába (High School), mely eredmény városi iskoláknál ritkaság számba megy.*

A negyedik évi tanfolyam első fele az angol, hollandi és amerikai puritánoknak van szentelve. Cromwell, Hampden, Milton, Bunyan, Órániai Vilmos s Miles Standish a gyermekek hősei s a «Pilgrim's Progress», az «Elveszett paradicsom» (szemelvények), a «Hollandi köztársaság emelkedése és bukása» (szemelvények), Longfellow «Courtship of Miles Standish» képezik classikusait. Az egész tanulás szelleme, azzal a mottóval volna kifejezhető: «Szabad és felelős lelkiismeret». Nem láttam e mottót sehol a tanteremben felírva, de annak szelleme annyira nyilvánvalónak látszott, hogy egész őszintén kérdeztem Miss Scott-tól «Nem azért állítja-e azt a makacs józanságot a gyermekek elé, hogy bennük a a puritán életfelfogást felébressze s megerősítse?» Válasza megérdemli a följegyzést, mint olyan, mely világot vet a módszer eredetére: «Soha sem alakítottam volna egy puritán osztályt, ha nem észleltem volna magukon a gyermekeken egy puritán korszakot. Természetesen ez nem

* T. i. a 8 éves városi elemi iskolák tanulóinak többsége az Egyesült-Államokban rendszeren nem folytatja tovább tanulmányait, hanem a 8 évi tanfolyam után üzleti, kereskedelmi vagy egyéb pályára megy, míg a magán vagy alapítványi elemi iskolák tanulóinak többsége rendszerint olyan, hogy az elemi iskola elvégzése után középiskolába (High School) s innét collegiumra vagy egyetemre mennek. K. B.

minden gyermekben tapasztalható, de mondhatom a többségben, különösen, ha a renaissance kornak változatos életén vezették őket keresztül, elméjük arra kényszeríteni látszik őket, hogy a tapasztaltakat egységgé vonják össze s valamely elvet találjanak, melyen a tények alapszanak s mely szerint tapasztalataikat összpontosítsák s a mihez aztán föltétlen hűséggel ragaszkodjanak, és bármi legyen ez az elv, annak sajátjuknak kell lenni — ezt a renaissance korszak szabadságából örökölték — s annak életükben uralkodónak kell lenni. A legtöbb gyermeknél, ki átélte a renaissance korszakot, ez elvet valóban találjuk. S mi egyszerűen segítjük őket, hogy a következő puritán korszakot is átéljék a czélből, hogy később helyet adjanak egy másik fejlettebb korszaknak. Azt hiszem, hogy a puritán osztályban a tanulók jórésze magasabb ethikai alapon áll, mint a puritánok, mert legtöbben közülök öntudatosan fölismerték nem csupán az engedelmesség, de a haladás köteleességét is, az öntudatot».

A következő osztályokba már csak rövid bepillantásra volt időm s ezekben találtam az Egyesült-Államok politikai, ipari és társadalmi történetét, először az egészet összevonva, ezután szakaszokban s végül, a mint a különböző fejlődésirányok a földkerekség nevezetesebb országainak különböző fejlődésirányaihoz viszonylanak. Legvégül az egyetemes művelődéstörténelem rövid összefoglalásban tárgyalatott a czélből, hogy a népek cooperatiójának elve fölismerhető legyen, az az elv, mely többé-kevésbé világosan az összes osztályokban nemcsak a politikai, de az ipari és társadalmi fejlődés alapelve gyanánt volt kiemelve. Ezen az alapon az utolsó vagyis nyolczadik évfolyamban röviden a sociológiát is tanítják. Az első félévben a tanítás különösen az állammal foglalkozik s ethikai alapelve az igazságosság, mint az egyénnek a cooperáló társadalmi rendszerrel való összefonódásának szükségszerű kinövése. A tárgy alaki része rendszeresen a »Polgári kormányzás» (Civil Government) czímén taníttatik. Ezen formák jelentősége, az előbb tanult általánosításokkal összefüggésben jobban érthetővé válik s az igazságosság eszméje jobban megvilágosodik a «Divina Commedia»-nak kissé részletesebb tanulmányozásával.

Be kell vallanom, hogy a talajt szinte ingadozni éreztem lábaim alatt, mikor azt a meglepő állítást hallottam, hogy a gyermekek a nyolczadik évfolyamban, a «Divina Commediá»-t tanulják. Ha valami gyermekkertben az Odyseea tanítását említették volna, nem csodálkoztam volna el jobban. De az osztály már munkában volt s én elfojtotiam hitetlenségemet és beléptem. A tanító, egy derült arcú, vékony kis hölgy, megáldva józan észszel s ritka idealizmussal, épen akkor beszélt el Dante látogatását a purgatorium hetedik emeletén, hol az állati szenvedélyeket égették. Sohasem hallottam semmiféle történetet tapin-

atosabban, ügyesebben, helyesebb nyomatékka! s az eredeti szellemének megfelelőleg több hűséggel és lelkesítőbben elbeszélni, mint ezt a történetet. A gyermekek, mintegy tisztelettel elteltlen figyeltek s azután a ki-kérdés során, a történet minden lényeges pontját oly pontossággal adták vissza, mely mutatta koncentrált érdeklődéseket és figyelmeket. Miután egy fiú az egész történetet lelkesen és pontosan újból elmondta, az osztályt a tanító utasította, hogy a mesét elbeszélő modorban írják le a következő napi lecke számára.

A második félévben az igazságosság helyett a szeretet lesz a központi eszme és társadalmi intézmény gyanánt, az állam helyett a család a tanulás tárgya. A család cooperáló egység gyanánt taníttatik és a szeretet és a családi rokonság eszméi a legmagasabb rendű cooperáló erőkül ismertetnek el. Tiszta szellemű szerelmi történeteket olvasnak és mondanak el az osztályban, minők «Pál és Virginia», «Evangeline», «The Tempest» stb. mindig arra való tekintettel, hogy a gyermekek elméjében a családi összetartozás szentségességének eszméje megőriztessék és ápol-tassék. Így az az érdeklődés, mely e tárgy iránt az ő fejlődési korokban oly természetzerű, egészséges és rendes irányba terelődik, a helyett, hogy arról egyszerűen hallgatnának, a hogyan a tanítók és szülők rendszeren tenni szoktak s a gyermekeket kívülről jövő sekélyes és vulgáris befolyások könnyű prédájának engedik át.

«Minő lesz az Önök műve, ha egyszer befejeződik?» — kérdeztem távozásomkor Miss Scott-tól.

«Úgy hiszem, annak nem lesz sohasem tökéletes befejezése» — felelé. — «A mink eddig van, az még csak alig a kezdet. Lassan azonban haladunk, mindig alkalmazkodva a gyermekekhez s nem téve egy lépést sem, amit nem ők kezdeményeztek. Ilyformán útunk biztos. Munkánk tervezetét évről-évre változtatjuk, de annak alapelvével csak akkor fogunk felhagyni, ha a gyermek-fejlődés felőli vizsgálataink valaha megdönténék eddigi eredményeinket. Egyáltalán nem szeretem, ha munkánk tervezetét «rendszer»-nek nevezik, mert ez a szó mindig valami határozottat és véglegeset látszik magában foglalni, holott a mi munkánk még csak csirájában van. Úgy hiszem, már minden lényeges benne van, de sok dolog még egyenlőtlenül van benne kifejtve. Mi ugyanazt a tananyagot tanfjtjuk olvasásban, írásban, rajzolásban, számtanban, természetrajzban, földrajzban és nyelvtanban, mint a régi rendszerben szokás, sőt sokkal többet s azonfelül becses munkát végezőnk még az irodalom, művészetek és ethika oktatásában. Mindenesetre azonban még sok a teendőnk minden irányban.»

«Nem tudom micsoda nevet adjak ennek az egész munkának», — mondtam tovább «a mese apotheosisának vagy az együttműködés (cooperatio) nagyszabású bölcséletének hívjam-e?»

«Egyik elnevezés sem találó — mondá Miss Scott — az együttműködés az eszme és a mese a módszer.»

(«The Forum»)

Buck Gertrud cikke után.

K. B.

GOUINNEK AZ IDEGEN NYELVEK TANÍTÁSÁRA VONATKOZÓ MÓDSZERE.

Általános a panasz — a szakférfiaknál és szülőknél egyaránt, — hogy iskoláinkban, — főleg középiskoláinkban — az idegen nyelvek tanításában nem valami nagy sikert tudunk fölmutatni. Tény, hogy az idegen nyelvek tanításánál fölmutatott eredmény nem áll semmi arányban a ráfordított idővel és fáradtsággal. Ezen eredménytelenség okát részben a tanár egyéniségében, annak didaktikai és methodikai eljárásában, részben a tanulók túlterheltségében keresik. Újabb időben legalább a tanítási módszerek javításával igyekeznek a szakférfiak nagyobb és sikeresebb eredményt elérhetni.

Az idegen nyelvek tanítására vonatkozó legújabb módszer *Gouin* Ferenczé, ki még 1880-ban «L'art d'enseigner et d'étudier les langues» című művében fejtegette elveit.

Gouin módszere sokáig nem részesült a kellő méltatásban, míg nem *Howard Swan* és *Béts* Viktor nemcsak angolra lefordították Gouin könyvét, hanem a benne ajánlott módszert gyakorlatilag is érvényesítették. Az ezen módszerrel elért siker bámulatba ejtette a szakférfiakat. Ezen időtől fogva angolok, francziák és németek kezdik Gouin módszerét ismertetni és gyakorlatilag alkalmazni, oly annyira, hogy ma a Gouin módszerére vonatkozó munkák egész irodalmat tesznek ki.

E módszert legalaposabban és leghelyesebben fejtegeti a nemrég megjelent ily című munka: «Die Methode Gouin, oder das Serien-System in Theorie und Praxis auf Grund eines Lehrerbildungskursus eigener, sowie fremder Lehrversuche und Wahrnehmungen an öffentlichen Unterrichtsanstalten unter Berücksichtigung der französischen und englischen Gouin-Literatur». Dargestellt vom Oberlehrer Dr. R. Kron. (Marburg. N. G. Elwert'sche Verlagsbuchhandlung. 1896.)

Gouin a nyelvtanítás főhiányát abban leli, hogy annál a természetnek módszerét nem követjük eléggé. Igen könnyűnek tartja azt, ha a természetnek eljárását követjük. Apprendre à parler n'importe quelle langue est chose aussi naturelle et aussi facile à l'enfant qu'à l'oiseau d'apprendre à voler (179—180. l.).

Hogy jár el a természet és mikép tanulja meg a gyermek anyanyelvét? Ha a gyermek valamit észrevesz (eseményt, tényt, tárgyat stb.) és